

Minilektion med tema kroppen & knoppen

Introduktion för lärare

Innan ni börjar

- Börja med att läsa igenom stödmaterialet.
 - Läs introduktionen och de utdrag ur läroplanen kring normer och värden som finns där.
 - Förbered lektionen tillsammans. Använd er av stödfrågorna eller egna diskussionsfrågor.
 - Fundera över hur ni ska kommunicera innehållet till elevernas vårdnadshavare så att ni alla är överens om hur detta ska ske.
-

Därför ska skolan undervisa om sex- och samlevnad

Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. ("Skolans värdegrund och uppdrag") Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi (LGR 22, s. 8).

Att eleverna får kunskap om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) är viktigt för att de ska kunna bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion. Studier i flera europeiska länder visar att långsiktiga nationella satsningar på sex- och samlevnadsundervisning leder till bland annat en minskning av sexuellt överförbara infektioner, färre sexuella övergrepp och minskad homofobi. Forskningen visar även att satsningarna leder till ökad medvetenhet om mänskliga rättighet, jämställdhet och ett mer kritiskt förhållningssätt hos unga personer (WHO, Sexuality education policy brief No.2).

Skolverket om undervisning i sexualitet, samtycke och relationer

Undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer är ämnesintegrerad. Det innebär att begrepp som sexualitet, normer, relationer, jämställdhet och identitet ingår i flera kurs- och ämnesplaner. Undervisningen är också en del i skolans hälsofrämjande arbete då det innefattar många frågor om hälsa.

I skolans övergripande värdegrunds- och kunskapsuppdrag ingår också att arbeta med grundläggande normer och värden. Här finns många kopplingar mellan skolans likabehandlingsarbete och undervisningen i sexualitet, samtycke och relationer. Skolan har även ett ansvar att arbeta förebyggande mot kränkningar och diskriminering.

Skolverket beskriver arbetet med undervisning i sexualitet, samtycke och relationer som en triangel som består av tre delar: ämnesintegrerad undervisning, enskilda lektioner, teman eller insatser och fånga frågan i flykten. Man kan se ämnesundervisningen som en pusselbit som ingår i ett större pussel där det även finns möjlighet för elever att ta del av fördjupande temadagar kring sexualitet, samtycke och relationer och möjlighet att lyfta frågor de har utanför lektionstid.

Att undervisa ämnesintegrerat när det gäller sexualitet, samtycke och relationer kan t.ex. innebära att i bildämnet prata om reklambilder och hur de speglar könsroller eller att inom biologin prata om kroppens behov av näring och sömn för en god hälsa.

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/sexualitet-samtycke-och-relationer.>

Vad betyder SRHR?

SRHR betyder sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Detta begrepp definierades första gången 1994 som en mänsklig rättighet. Det betyder att alla människor har rätt till att må bra och ha en god sexuell hälsa. Att ingen ska behöva bli utsatt för hot eller våld eller bli utnyttjad. Det betyder också att man ska ha rätt att bestämma över sin kropp och planera hur många barn man vill ha. Här är det viktigt att inte glömma bort gruppen unga med funktionsnedsättningar. De har också rätt till sin sexualitet exempelvis. Det finns många fördomar där och vi har ett ansvar att värna barnens rättigheter i detta.

Förbered er inför minilektionen genom att diskutera i arbetslaget:

- Känner du dig som yrkesperson bekväm i att undervisa om och prata med elever om frågor som rör sex, samtycke och relationer? Hur kan det påverka sättet du väljer att arbeta med detta och hur du pratar med elever?
- Hur ska vi uttrycka oss för att inte oroa eller skrämja? Vad vet de redan? Var ska vi börja?
- Vad gör vi om elever berättar något som ger skäl till oro? Känner alla till skolans rutiner?
- Hur ska vi förankra temat hos våra vårdnadshavare?

Frågor att reflektera över i personalgruppen gällande skadliga normer och traditioner

- Resonera kring olika former av äktenskap och bakgrunden till dessa. Vad är det som gör att en förälder försöker få sina barn att ingå i ett arrangerat äktenskap?
- Är kärleksrelationer alltid grundade på fri vilja eller styrs vi av olika konventioner och normer när vi väljer partner?

Lästips

RFSU begreppslista

https://www.rfsu.se/globalassets/pdf/ordlista_okej.pdf

På Skolverkets hemsida finns mycket fördjupningsmaterial om att undervisa i sexualitet, samtycke och relationer;

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/sexualitet-samtycke-och-relationer-i-undervisningen#h-Se-xualitetsamtyckerelationerochjamstalldhetiskolansamnen>

Skolverkets webbkurs;

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/sex-och-samlevnad-i-grundskolans-tidigare-ar-webbkurs>

Rädda barnens psykolog pratar om bra och dåliga hemligheter;

<https://www.youtube.com/watch?v=NSbVSRa4f6E>

Rädda barnens material Stopp min kropp;

<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/foralder/stopp-min-kropp/>

Om vänskap och relationer:

<https://urplay.se/serie/155113-vara-vanner>

<https://www.barnombudsmannen.se/for-dig-under-18/barnkonventionen/lika-varde/sverige-idag-du-har-ratt-att-bli-kar-i-den-du-vill/>

Bacillakuten om hur en bäbis blir till.

<https://youtu.be/KMMYKW0gicY>

Lektion för elever

1. Min kropp och mina gränser

Visa bilden.

©2017 Eva Ohlsson & Tun Överett

Diskutera:

- I barnkonventionen står det om vad barn har för rättigheter. Alla barn har till exempel rätt till mat, sömn och fritid. Vad behöver du för att må bra?

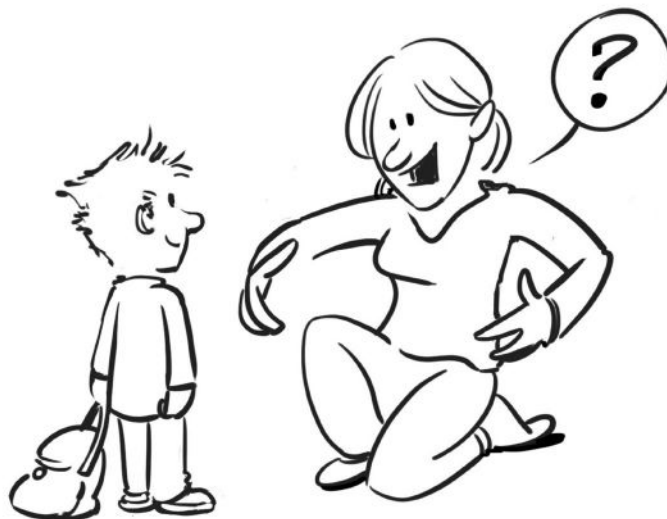
K2003 Eva Media AB & Art by Turi

Fördjupning:

Rita en bild på kroppen och skriv ut dess olika delar.

Berätta och diskutera:

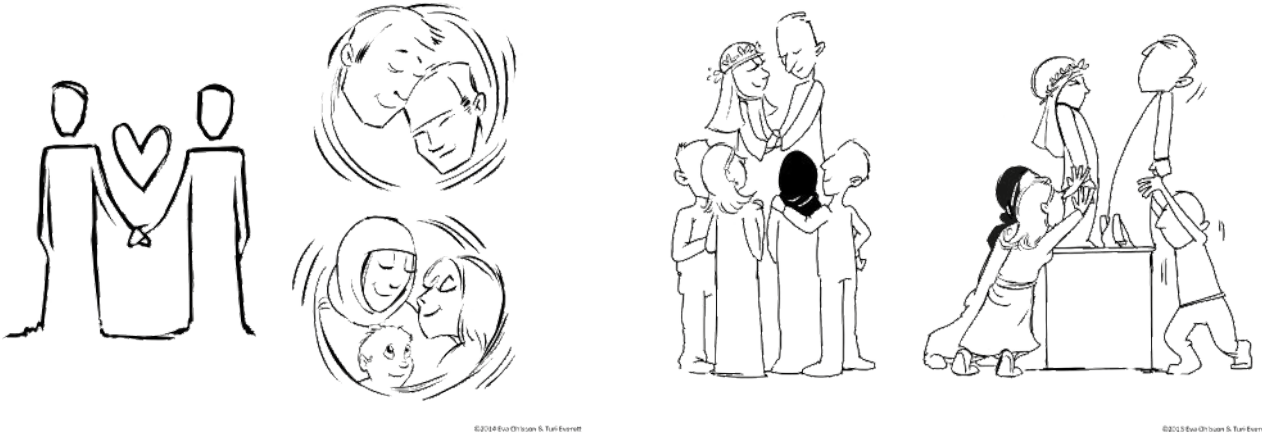
- Ingen får lov att röra dig på ett sätt som du inte tycker om. Vissa tycker om kramar, att bli kittlade, masserade eller att någon klappar på håret. Andra tycker inte om det. Vad tycker du om och vad tycker du inte om? Om du vill krama eller klappa på en kompis behöver du fråga om lov först.
- Det finns privata områden på kroppen som ingen får röra utan att du bestämmer det. Inte vuxna och inte andra barn. Din kropp är din.
- En del tycker att det är jobbigt att visa sig naken för andra och en del har inga problem med det. Båda är lika okej.
- Det finns bra och dåliga hemligheter. Bra hemligheter är sådana som känns bra i magen och som man kan dela med en kompis, t.ex. en hemlig koja i skogen. Dåliga hemligheter är när det hänt något som gör dig ledsen men som någon kanske sagt att du inte får berätta om. Dåliga hemligheter får man alltid berätta för en vuxen. Vuxna ska hjälpa dig som barn när du är ledsen eller mår dåligt.

2. Kärlek, vänskap och relationer

Visa bilderna och fråga vad de föreställer.

Diskutera:

- Hur är man en bra vän?
- Vad kan man göra för att ingen ska känna sig utanför?
- Hur kan det kännas när man vill leka med en kompis som bara vill vara vän med någon annan?
- Vem kan man prata med om man är ledsen och kanske har bråkat med en vän eller känner sig utanför?
- Vad betyder det att vara kär?
- Hur känns det att vara kär i någon? Kan man känna det i kroppen?
- Vad betyder det att gifta sig?
- Vem bestämmer vem man ska gifta sig med?
- Får man bli kär i och gifta sig med vem man vill?

3. Hur kom barnet in i mammas mage? Denna bild kan användas om barnen visar intresse för hur bäbisar blir till.

Visa bilden. Diskutera:

- Hur tror ni att bäbisen kommer in i mammas mage?

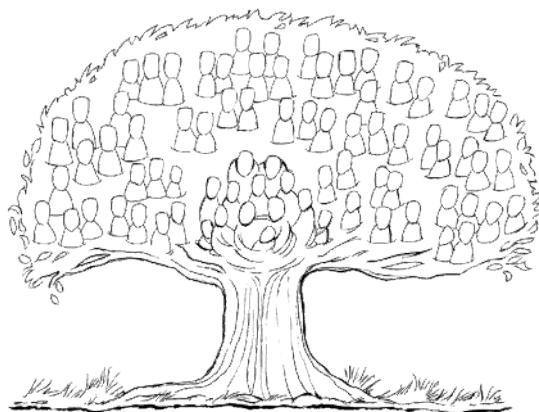
©2013 Eva Ohlsson & Tullberg

Berätta om hur barn blir till. Att det behövs ägg och spermier för att det ska bli en bäbis.

4. Familjeträdet

Berätta att familjer kan se olika ut.

- Hur ser din egen familj ut?
- Kan du rita en bild på din familj?
- Finns det någon som betyder mycket för dig som inte tillhör din familj? Rita gärna dit alla som betyder mycket för dig i ditt liv!

©2013 Eva Ohlsson & Tullberg

Involvera vårdnadshavare

Involvera vårdnadshavarna i skolans arbete genom att bjuda in till dialog kring ämnet. Berätta varför skolan ska undervisa om sexualitet, samtycke och relationer?

- Vad handlar skolans undervisning om? T.ex. kropp och hälsa och betydelsen av mat, sömn, hygien, motion och sociala relationer för att må bra.
 - Förslag på frågor att använda i en dialog med vårdnadshavare:
 - Om ni känner oro för att skolan undervisar i sexualitet, samtycket och relationer, skulle ni vilja beskriva lite mer om vad ni är oroliga för?
 - Hur tycker du att skolan ska arbeta med sexualitet, samtycke och relationer? Kom gärna med förslag och tips!
 - Hur kan du prata med dina barn om sexualitet, samtycke och relationer? Ge gärna tips på bra böcker och filmer.
-